

A FABIUSOK VESZTE

Volt Etruriában egy Veji nevű város. Nem messze Rómától, mindössze tizenkét mérföldnyire, meredek sziklákon épült, a *Cremera* patak partján. Veji lakosai gyűlölték, irigyelték Rómát. Minden alkalmat felhasználtak, hogy zaklassák. Területére betörték, nyájjait elhajtották, termését felgyújtották vagy elhordták. A rómaiak hasonlóval válaszoltak. Nem tartották ugyan komoly ellenfélnek a vejibeliakat, hiszen a légiók legkisebb megmozdulására visszafutottak, de mégis bosszantó és kártevő népség volt, és nem lehetett egészen figyelmen kívül hagyni őket.

A város alapítása után a 275. esztendőben a szenátus azon tanácskozott, hogy Vejivei mit csináljon, amikor az ott jelenlevő egyik konzul, Caeso Fabius felpattant székéről, és ezeket mondta:

- Atyák, jól ismeritek a veji ellenséget. Tudjátok, hogy velük szemben inkább csak őrésre van szükség, mint seregre, nagy erőt nem köt le. Nos, a mi családunk, a Fabius-nemzetség úgy határozott, hogy megkér benneteket: engedjétek át neki Vejit. Ti csak törődjétek más dolgokkal, más háborúkkal, a vejibeliakat mi, Fabiusok magunkra vállaljuk. Megfogadjuk, hogy erről az oldalról Rómát nem fenyegeti többé kár vagy veszedelem. Elég volt Veji pimaszkodásából! Engedjétek át Vejit a Fabiusoknak. Mi ezt a háborút családi háborúnak tekintjük, saját költségünkön viseljük, az államnak egyetlen katonát, egyetlen *obulust* sem kell Vejire áldoznia.

Caeso Fabius, aki ekkor már harmadízben volt konzul, és nagy tiszteletnek örvendett, ezek után ismét visszaült a konzuli székbe, a sella curulisba. A szenátus megdicsérte a Fabiusok elhatározását, és átengedte nekik Vejit. Időközben - mint azt már előre megbeszélték - a nemzetség tagjai összegyűltek a kúria előcsarnokában, és ott várakoztak a szenátus döntésére. Nemsokára kijött a konzul a tanácsból.

- Veji a Fabiusoké! - kiáltotta.

Az összegyűltek örömmujongással kísérték egészen a házáig. Ott, mielőtt belépett volna a kapun, kiadta az utasítást:

- Holnap korán reggel ugyanitt jelenjétek meg, teljes fegyverzetben!

A Fabiusok vállalkozásának híre villámgyorsan elterjedt a városban. Mindenki magasztalta őket.

- Egyetlen család, és magára vállalta az állami terhet - vélekedett az egyik.

- Micsoda nagyszerű emberek! Méltók nagy őseikhez - tette hozzá a másik.

- Ha volna még két hasonló nemzetség, és egyikük a volscusokat, másikuk az aequusokat választaná ki magának, akkor a római nép békében élhetne, és növelhetné erejét és hatalmát - mondta egy harmadik.

- Úgy van! És akkor csakhamar elsők lennénk Itáliában - helyeselte a negyedik.

A következő nap reggelén - úgy, ahogy a parancs szólt - a Fabiusok fölfegyverkezve összegyűltek a konzul háza előtt. Caeso Fabius teljes vezéri díszben fogadta őket. Ott látta egész nemzetségét, valamennyit egy akarral eltelve. A Fabiusok hadirendet formáltak, Caeso Fabius vezette őket. Soha még kisebb, de soha még dicsőségesebb sereg nem vonult fel Róma utcáin. Az emberek megálltak, kezüket fölemelve üdvözölték őket, és nézték: háromszázhat katona, mind egy családból való, és mind olyan, hogy bármelyikük egy légiónak lehetne vezére vagy akár egy hadseregnak.

Ment a maroknyi kis csapat, nagy tömegben özönlöttek utánuk a barátok és ismerősök, Róma egész népe. Öröm és csodálat mellett féltés és aggodalom kísérték őket: bárcsak mind épségben visszatérnének! Ha nem is hangzott el búcsúszó, a szemekből olvasható volt az üzenet:

- Menjétek csak bátran, járjatok szerencsével! Ha egyszer majd győztesen visszatértek, mindent kérhettek, mindent megkaptok,

nem lesz sok semmi, sem konzulság, sem diadalmenet, tiétek lesz minden jutalom, csak járjatok szerencsével!

Ők pedig mentek vidáman, büszkén. Elvonultak a Capitoliumon az istenek templomai előtt is, hogy erősítsék lelkükben a szent kötelesség tüzeit. A pontifex maximus az oltár előtt két kezét fölfelé tartva így fohászzkodott:

- Őrizzétek meg, égiek, ezt a kis hadat, tegyétek útját szerencsésé, és vezessétek vissza mindnyájukat győztesen szeretett hazájukba!

A Fabiusok ezután a *Carmentai kapun* kivonultak, és mentek egyenest a *Cremera* patakig. Ennek partján erős tábort ütöttek, innen jól ellenőrizhették és megíjíthatták a vejibeliak minden próbálkozását.

Nem kevesebb, mint három esztendeig folyt már a csatározás a vejiek és a Fabiusok között. Néhányszor nyílt ütközetre is sor került, és ezekben mindig a vitézebb és harcedzettebb rómaiak vitték el a pálmát. Az etruszok szégyellték magukat, dühöngtek, hogy nem bírnak velük. Végre is arra az elhatározásra jutottak, hogy ha erővel nem, majd csellel bírják le őket. Bízta abban, hogy a Fabiusokat harci sikereik elbizakodottá, vakmerővé teszik, és így majd belesnek a csapdába.

Ettől kezdve hagyták, hogy nagyobb erőfeszítés nélkül győzzenek, ők minden összetűzésnél gyáván megfutottak, sőt azt is megtették, hogy nyájjakat nem védtek, és engedték a Fabiusoktól elhajtani. Ha a Fabiusok betörték a veji földekre, nemcsak a szántóvetők menekültek elelőlük, hanem a segítségükre küldött katonák is megfutottak.

Míndez nagyon megnövelte a Fabiusok önbizalmát. Annyira megvetették már a gyávának hitt ellenséget, hogy nem is tartották képesnek ellenállásra, és a hadban kötelező vigyázatról is megfélekedtek. Ez okozta veszítüket.

Történt ugyanis, hogy a *Cremerától* távol, a mezőség túlsó szélén ökönyáját pillantottak meg. Nosza, rajta, nagy jókedvűen megindultak, hogy behajtsák a táborba. Nem is gondolva veszélyre, szétszéledtek, hogy a pásztorokat elkeressék, és a zsákmány birtokába jussanak. Nem vették észre, hogy a mezőség körül, a bokrok mögött megbújva ellenség lapul. A veji harcosok, mikor a Fabiusok sora megbomlott, előugrottak, és gyorsan körülvették őket. Az etruszok száma egyre nőtt, hullottak a rómaiakra a halált hozó dárdák. Az ellenséges gyűrű szorosabbra zárult. A Fabiusok is kénytelenek voltak kört alkotni. Most látszott csak meg, hogy mily kevesen vannak. Mínthogy így, mint az akolba zárt juhok, biztos pusztulásnak voltak kitéve, Caeso parancsára éket formáltak, hogy minden erejüket egy pontra irányítva kitörjenek az ellenséges gyűrűből.

A vakmerő terv sikerült. A Fabiusok, akik még megmaradtak, egy dombra húzódtak. Itt megvetették lábukat, az alulról támadó ellenséget megállították, sőt egy kis lélegzethez jutva, most már ők kezdtek támadni. A terep rendkívül kedvező volt, és már-már úgy látszott, hogy a bátor kisebbség ezúttal is győz az etruszokon. De a vejiek egy része eközben megkerülte a dombot, és felülről leereszkedve, meglepetésszerűen hátba támadta a Fabiusokat. Ez ellen már nem volt védekezés. A Fabiusok hősiiesen harcolva mind egy szálíg elestek, a vejiek ezután elfoglalták a *Cremera* mellett épült táborukat is.

Háromszázhatan estek el. A nemzetségnek mindössze egy férfitagja maradt, akkor még gyermek, ezért is nem ment harcba a vejiek ellen. Ez az utolsó ivadék nem volt méltatlan őseihez, nem hozott szégyent családja hírnevére. Későbbi nehéz időkben békében is, hadban is sok jó szolgálatot tett a bajba jutott római népnek.

A római nép meggyászolta a Fabiusok kis hősi seregét. A *Carmentai kapu* jobb boltívét, amelyen át a pusztulásba vonult ki a dicső nemzetség, *Vétkes Kapunak*, *Porta Sceleratának* nevezték el.